

DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8559/2025-8-19>

УДК 347.73:37.018.43:004(477)

Штерма Тетяна Василівна

кандидат економічних наук, доцент,
декан факультету інформаційних технологій та економіки,
Приватний вищий навчальний заклад «Буковинський університет»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7623-3738>

Гончарук Яна Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і фінансів,
Приватний вищий навчальний заклад «Буковинський університет»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-0214-7366>

Урбанович Андрій Васильович

здобувач доктора філософії,
Приватний вищий навчальний заклад «Буковинський університет»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-8217-0975>

Лещук Володимир Михайлович

здобувач доктора філософії,
Приватний вищий навчальний заклад «Буковинський університет»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-4919-1412>

ВИКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОГО ПРАВА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ

Цифрова трансформація освітнього процесу в Україні суттєво вплинула на викладання фінансового права, зумовивши необхідність переходу від традиційних методів навчання до інноваційних технологічних підходів. Зростання ролі цифрового банкінгу, блокчейн-технологій, регулювання криптовалют і фінансових технологій (FinTech) у правовому та економічному секторах актуалізує потребу в оновленні освітніх програм, що мають відображати сучасні правові виклики. Водночас адаптація освітнього процесу у сфері фінансового права до цифрових форматів є неоднорідною, що зумовлено нерівномірним рівнем технологічної інфраструктури, варіативністю цифрової компетентності викладачів і різним доступом до відповідних освітніх ресурсів. Ці чинники вказують на необхідність реформування системи підготовки фахівців у сфері фінансового права для формування у здобувачів освіти як теоретичних знань, так і практичних навичок, потрібних для роботи в умовах цифрової економіки. Метою дослідження є аналіз сучасного стану освітніх програм із фінансового права в Україні в контексті цифрової трансформації, визначення основних викликів та обґрунтування стратегічних напрямів удосконалення методології викладання. Зосереджено увагу на оцінюванні ефективності цифрових інструментів, платформ електронного навчання та інтерактивних кейсів для покращення юридичної освіти та сприяння практичному засвоєнню аспектів фінансового регулювання у цифровому середовищі. Результати засвідчили, що, хоча окремі заклади вищої освіти (ЗВО) вже інтегрували цифрові технології в курси фінансового права, більшість із них усе ще стикається з проблемами, зокрема з обмеженим доступом до цифрової інфраструктури, недостатньою підготовкою викладацького складу та відсутністю стандартизованих підходів до впровадження елементів фінансових технологій і цифрового права в освітні програми. Зроблено висновок, що необхідна комплексна стратегія модернізації викладання фінансового права, яка передбачає активну взаємодію освітніх установ, державних органів та представників професійної спільноти. Важливими напрямками підвищення якості юридичної освіти є розвиток цифрової компетентності викладачів, розроблення єдиних стандартів викладання фінансового права та забезпечення рівного доступу до цифрових освітніх ресурсів. Реалізація таких заходів сприятиме підвищенню ефективності освітнього процесу та його відповідності вимогам цифрової економіки, що динамічно розвивається.

Ключові слова: цифрові технології, модернізація освіти, освітні платформи, правова освіта, інноваційні методики.

**Tetiana Shterma, Yana Honcharuk,
Andriy Urbanovich, Volodymyr Leschuk**
Private Higher Educational Institution “Bukovinian University”

TEACHING FINANCIAL LAW IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN UKRAINE

The digital transformation of the educational process in Ukraine has significantly impacted the teaching of financial law, necessitating a transition from traditional teaching methods to innovative technological approaches. The growing role of digital banking, blockchain technologies, cryptocurrency regulation and financial technology (FinTech) in the legal and economic sectors makes it necessary to update educational programmes to reflect modern legal challenges. At the same time, adapting the educational process in financial law to digital formats is not uniform due to the uneven level of technological infrastructure, variability in teachers' digital competence and unequal access to relevant educational resources. These factors demonstrate the need to reform the system of training specialists in financial law to develop the theoretical knowledge and practical skills necessary for working in the digital economy. This study aims to analyse the current state of financial law study programmes in Ukraine in the context of digital transformation, identify key challenges and justify strategic directions for improving the teaching methodology. The study assesses the effectiveness of digital tools, e-learning platforms, and interactive cases in improving legal education and promoting practical learning of financial regulation in the digital environment. The results show that although some higher education institutions have already integrated digital technologies into financial law courses, most of them still face challenges, including limited access to digital infrastructure, insufficient training of teaching staff, and a lack of standardised approaches to incorporating elements of financial technology and digital law into educational programmes. The author concludes that a comprehensive strategy for modernising the teaching of financial law is needed, which involves active interaction between educational institutions, government agencies and representatives of the professional community. Important areas for improving the quality of legal education include the development of teachers' digital competence, developing uniform standards for teaching financial law, and providing equal access to digital educational resources. Implementation of these measures will help to improve the efficiency of the educational process and its compliance with the requirements of the dynamically developing digital economy.

Keywords: digital technologies, modernisation of education, educational platforms, legal education, innovative methods.

Вступ. Цифрова трансформація освіти в Україні створює як нові можливості, так і суттєві виклики для викладання фінансового права. Традиційні методи юридичної освіти, що ґрунтуються на очному навчанні та використанні друкованих матеріалів, поступово доповнюються або навіть замінюються цифровими інструментами, онлайн-ресурсами та інтерактивними платформами. Такий перехід зумовлює необхідність переосмислення педагогічних підходів, спрямованих не лише на засвоєння здобувачами освіти теоретичних знань, а й на розвиток практичних навичок, що необхідні для ефективної роботи в динамічному цифровому середовищі.

Швидка інтеграція фінансових технологій (FinTech), цифрового банкінгу та правового регулювання криптовалют у сферу фінансового права потребує адаптивної освітньої програми, яка відповідає сучасним світовим тенденціям. Однак вітчизняні ЗВО часто стикаються з проблемами, пов'язаними з відсутністю стандартизованих цифрових методик викладання, недостатнім рівнем цифрової компетентності педагогів, а також із необхідністю оновлення нормативно-правової бази, яка відображала б сучасні фінансові реалії [14].

Такі труднощі зумовлюють необхідність критичного аналізу ефективності сучасних підходів до

викладання фінансового права, а також розроблення стратегій його вдосконалення з огляду на вимоги цифрової економіки та технологічних інновацій. Відповідно, дослідження спрямоване на визначення основних викликів цифровізації юридичної освіти, оцінювання актуальності впроваджених методик та обґрунтування шляхів їхнього подальшого розвитку у сфері підготовки майбутніх фінансових правників.

Актуальність цього питання виходить за межі суто академічних дискусій, оскільки безпосередньо впливає на функціонування правової та фінансової екосистеми України. З розвитком цифрової економіки висококваліфіковані фінансові юристи відіграють головну роль у вирішенні нових викликів, зокрема кібербезпекових ризиків, правового регулювання цифрових контрактів та здійснення транзакцій на основі технології блокчейн.

За відсутності належного реагування на цифрову трансформацію юридичної освіти Україна може зіткнутися з ризиком підготовки випускників, які не володітимуть необхідними компетенціями для вирішення сучасних фінансово-правових спорів, забезпечення нормативної відповідності та впровадження інноваційних правових механізмів. Крім того, нерівний доступ до цифрових ресурсів серед ЗВО може зумовити посилення освітньої нерівності,

обмежуючи можливості здобувачів освіти, які навчаються в менш технологічно розвинених закладах.

Подолання таких викликів потребує скоординованих зусиль представників державної політики, освітніх установ та головних стейкхолдерів фінансово-правового сектору. Основними стратегічними напрямками модернізації є впровадження інноваційних методик викладання, підвищення цифрової грамотності викладачів і здобувачів освіти, а також адаптація освітніх програм з фінансового права до умов правового та фінансового середовища, що динамічно цифровізується, зокрема в контексті інтеграції українського освітнього простору до європейського [11].

Матеріали та методи. Сучасні наукові дослідження, в яких вивчається викладання фінансового права в умовах цифрової трансформації освітнього процесу в Україні, відображають різні аспекти модернізації юридичної освіти.

Так, М. І. Мірошниченко аналізує процес формування національно орієнтованої правової еліти в межах українських університетів. Дослідник наголошує на важливості інтеграції новітніх освітніх методик у навчальний процес для підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних працювати в умовах цифрової економіки. Особливу увагу приділено ролі правової освіти у формуванні правової свідомості майбутніх юристів, що безпосередньо впливає на якість викладання фінансового права [12].

Науковці М. М. Новіков та В. В. Васта акцентують увагу на застосуванні інноваційних методів викладання юридичних дисциплін із використанням мультимедійних технологій. У їхньому дослідженні розглядається впровадження науково-метричних підходів для оцінювання ефективності навчального процесу. Використання інтерактивних технологій сприяє підвищенню рівня засвоєння матеріалу здобувачами освіти, що є основним аспектом викладання фінансового права в умовах цифрової трансформації [13]. Водночас практико-орієнтоване навчання як інструмент розвитку юридичної освіти аналізує О. Є. Костюченко. Автор обґрунтовує необхідність гармонійного поєднання теоретичної підготовки та практичних навичок здобувачів вищої освіти. Це актуально для фінансового права, яке передбачає не лише глибоке розуміння законодавчих механізмів, а й володіння навичками їхнього застосування в реальних правових та економічних умовах [8].

У працях О. О. Барабаш окреслено взаємозв'язок юридичної науки, освіти та правозастосовної практики. Проаналізовано можливість досягнення оптимального співвідношення між фундаментальною підготовкою та практичними компетенціями здобувачів освіти. Результати дослідження підтверджують, що цифрові технології сприяють ефективному поєднанню теоретичних знань та практичного досвіду в процесі викладання фінансового права [2].

В. В. Маньгора розглядає розвиток дистанційної юридичної освіти в Україні, акцентуючи увагу на перспективах застосування цифрових технологій у навчальному процесі, зокрема у сфері фінансового права. У науковій праці означено, що цифровізація освіти створює нові можливості для студентів і викладачів, зокрема забезпечує доступ до широкого спектра електронних ресурсів та онлайн-платформ, що сприяє інтерактивності навчання [10].

Впровадження цифрових гугл-інструментів для вдосконалення освітнього процесу аналізують О. Гулай та В. Кабак. Зокрема, аргументовано ефективність використання хмарних сервісів, інтерактивних платформ та цифрових технологій у навчальному середовищі. Застосування таких засобів у процесі викладання фінансового права може значно підвищити якість навчання, розширити можливості комунікації між викладачами та студентами, а також сприяти більш активній взаємодії у цифровому середовищі [5].

Все ще недостатньо вивченим є питання адаптації методів викладання фінансового права до умов цифрової трансформації освітнього процесу, що вимагає комплексного аналізу сучасних освітніх технологій. Не розглянуто особливості застосування інноваційних підходів, зокрема гейміфікації, штучного інтелекту (ШІ) та адаптивного навчання, для викладання фінансового права. Відсутні ґрунтовні дослідження впливу цифрових платформ на формування професійних компетентностей здобувачів вищої освіти у сфері фінансового права. Недостатньо розкрито правові аспекти використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі та їхню відповідність сучасним законодавчим вимогам. Потребує подальшого аналізу питання ефективності дистанційного та змішаного навчання в підготовці фахівців у сфері фінансового права. Необхідно визначити роль цифрових інструментів у розвитку критичного мислення та навичок практичного застосування фінансово-правових норм. У статті ці аспекти розкрито шляхом аналізу сучасних цифрових методик навчання, оцінювання їхнього впливу на освітній процес та формулювання рекомендацій щодо їх оптимального використання у процесі викладання фінансового права.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану освіти у сфері фінансового права в Україні в умовах цифрової трансформації, визначення основних викликів та розроблення стратегій удосконалення методології викладання.

Відповідно до визначеної мети поставлено та вирішено такі завдання:

1. Проаналізувати сучасний стан освіти у сфері фінансового права в Україні в контексті цифрових трансформацій.

2. Виявити основні виклики та бар'єри, що перешкоджають ефективній інтеграції цифрових технологій у навчальний процес.

3. Оцінити рівень цифрової компетентності викладачів та здобувачів вищої освіти у сфері фінансового права.

4. Розробити рекомендації щодо вдосконалення методик викладання для підвищення якості та актуальності освіти в цій галузі.

Інформаційну основу наукової розвідки становлять наукові доробки вітчизняних та зарубіжних учених. Методи дослідження охоплюють аналіз наукової літератури, що дав змогу виявити основні тенденції цифрової трансформації освітнього процесу у сфері фінансового права. Узагальнення використано для формування загального підходу до викладання цієї дисципліни з огляду на сучасні цифрові технології. Метод систематизації дав змогу впорядкувати отримані дані щодо використання електронних платформ, інтерактивних інструментів та дистанційних форматів навчання. Абстрагування дозволило виокремити основні аспекти впливу цифрової трансформації на методику викладання фінансового права. Комплексне застосування вказаних методів сприяло обґрунтуванню ефективності нових освітніх стратегій у підготовці майбутніх фахівців. У дослідженні враховано досвід українських та зарубіжних закладів вищої освіти, що сприяло проведенню всебічного аналізу проблеми.

Результати. Фінансове право як освітня дисципліна в межах юридичних спеціальностей посідає основне місце у підготовці фахівців з економіки та юриспруденції. Предметом вивчення цього курсу є питання правового регулювання фінансової діяльності, функціонування фінансових інститутів, ролі держави в забезпеченні фінансової стабільності. Вивчення фінансового права дає можливість здобувачам отримати поглиблене знання про бюджетні процеси, оподаткування, банківське регулювання та механізми фінансового контролю. З огляду на складність сучасних фінансових систем викладання фінансового права спрямоване на отримання здобувачами не лише теоретичних знань, а й практичних навичок фінансово-правового аналізу [16, с. 10236].

Освітня підготовка у сфері фінансового права відіграє важливу роль у формуванні висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати в умовах цифрової економіки. Наявність компетентних спеціалістів сприяє вдосконаленню фінансових інститутів, що позитивно впливає на залучення інвестицій та розвиток бізнес-середовища. Якісна підготовка правників у сфері фінансів забезпечує належний рівень правової підтримки економічних процесів, знижуючи ризики фінансових криз та сприяючи стабільності державних фінансів. Інноваційні методи викладання, що ґрунтуються на цифрових технологіях, дають змогу випускникам адаптуватися до викликів сучасного ринку праці та сприяють зростанню конкурентоспроможності національної економіки. Крім того, ефективне правове

регулювання фінансових процесів підвищує довіру міжнародних партнерів і сприяє інтеграції держави у світову фінансову систему.

Специфіка викладання фінансового права в Україні зумовлена особливостями національної правової системи та економічного розвитку. В українських ЗВО фінансове право часто вивчається як окрема самостійна дисципліна на юридичних та економічних факультетах. Структура курсу передбачає вивчення тем, пов'язаних із принципами фінансового права, бюджетною системою держави, податковим правом, функціонуванням фінансових ринків. Значну роль в освітньому процесі відіграють практичні заняття, на яких здобувачі аналізують законодавчі акти, судову практику та кейси. Водночас у зв'язку з постійними змінами у фінансовому законодавстві викладачі мають регулярно оновлювати освітню програму, забезпечуючи її відповідність чинним правовим нормам та економічним реаліям. Інтеграція європейських правових стандартів у фінансову систему України ще більше впливає на зміст освіти в галузі фінансового права, зумовлюючи необхідність вивчення міжнародного фінансового права та підходів порівняльного фінансового права [3, с. 12–13].

Вплив диджиталізації на юридичну освіту зумовив значні трансформації у викладанні фінансового права. Використання цифрових технологій підвищує доступність освітніх матеріалів, сприяє інтерактивному навчанню та покращує аналітичні навички здобувачів вищої освіти. Онлайн-курси, електронні бази даних та віртуальні симуляції дають їм змогу більш ефективно вивчати фінансове право. Застосування штучного інтелекту (ШІ) та аналізу великих даних у фінансовому регулюванні робить необхідним впровадження в юридичну освіту цифрових інструментів для правових досліджень та фінансового аналізу. В українських ЗВО дедалі частіше впроваджуються платформи електронного навчання та юридичні технологічні рішення, що дає змогу здобувачам вищої освіти розвивати компетенції, необхідні в умовах цифрової економіки. Цифровізація фінансових процесів також потребує розуміння питань кібербезпеки та цифрових фінансових транзакцій, які стали невід'ємними складовими освіти у сфері фінансового права.

Цифрова трансформація освітнього процесу суттєво змінила підходи до викладання фінансового права, забезпечивши доступ до інтерактивних ресурсів, онлайн-симуляторів і великих масивів даних. Водночас активне впровадження цифрових технологій в освіту має не лише педагогічний, а й економічний вимір, що виявляється у зміні структури фінансування освітніх закладів, вартості навчання та доступності освітніх послуг. Використання цифрових платформ впливає на ринок освітніх послуг, створюючи нові можливості для комерціалізації знань і залучення

додаткових інвестицій. Таким чином, цифрова трансформація не лише модернізує методи викладання фінансового права, а й формує нові економічні виклики та перспективи у сфері освіти.

Цифровізація є одним із основних напрямків розвитку освіти, що суттєво впливає на навчальні дисципліни, зокрема на фінансове право. Інтеграція цифрових технологій в освітній процес привела до повної трансформації методів викладання, зробивши освіту більш доступною, інтерактивною та ефективною. Такі перетворення зумовлені основними тенденціями, що охоплюють використання онлайн-курсів, інтерактивних платформ, симуляційних моделей та аналітики великих даних. Водночас, незважаючи на те, що диджиталізація відкриває численні можливості як для викладачів, так і для здобувачів освіти, вона також створює низку викликів, які необхідно вирішити, щоб забезпечити ефективне впровадження технологічних інновацій.

Одним із головних виявів диджиталізації освіти є все більша поширеність онлайн-курсів. Такий метод навчання дає змогу здобувачам освіти отримати доступ до високоякісних освітніх матеріалів з будь-якої точки світу, долаючи географічні бар'єри та забезпечуючи гнучкий графік занять. Фінансове право як складна та динамічна галузь значно покращує свої результати завдяки такому підходу, оскільки здобувачі можуть навчатися у власному темпі та повертатися до складних тем у разі потреби. Онлайн-курси часто містять відеолекції, вікторини та дискусійні форуми, що сприяє залученню здобувачів до навчального процесу та поглибленню їхніх знань [9, с. 132].

Інтерактивні платформи також є важливим досягненням цифрової освіти. Такі інформаційно-технологічні засоби забезпечують низку освітніх інструментів (віртуальні класи, дискусійні дошки та спільні), що полегшують взаємодію здобувачів та викладачів у режимі реального часу. У процесі вивчення фінансового права це дає змогу в структурований і доступний спосіб розглядати правові рамки, конкретні приклади та практичні застосування. Можливість брати участь у живих дискусіях та отримувати миттєвий зворотний зв'язок покращує сприйняття та запам'ятовування матеріалу [9, с. 131].

Імітаційні моделі все частіше використовуються для поліпшення практичного вивчення фінансового права. Такий метод відтворює реальні сценарії, що дає змогу здобувачам вищої освіти застосовувати теоретичні знання у змодельованих юридичних ситуаціях (інсценованих судових процесах, вправах на дотримання нормативних вимог та симуляціях вирішення фінансових спорів). Беручи участь у таких заходах, здобувачі розвивають критичне мислення та навички вирішення проблем, які важливі для юристів, що працюють у сфері фінансового регулювання та правозастосування.

Запровадження європейських підходів у викладанні фінансового права сприяє підвищенню конкурентоспроможності випускників юридичних та економічних спеціальностей, оскільки вони опановують сучасні методи правового аналізу та фінансового регулювання, які відповідають міжнародним стандартам. Це полегшує їхню адаптацію до європейського ринку праці та розширює можливості професійної мобільності. Крім того, використання імітаційних моделей, заснованих на європейських практиках, сприяє гармонізації правозастосування та фінансового регулювання, що важливо для інтеграції України у міжнародні фінансові ринки.

Аналітика великих даних – ще один трансформаційний елемент у викладанні фінансового права. Здатність аналізувати великі масиви даних дає змогу здобувачам вищої освіти розуміти закономірності фінансового регулювання, прогнозувати правові наслідки та оцінювати вплив законодавчих змін. Упровадивши великі дані у програми навчання, викладачі можуть сформулювати у здобувачів уявлення про сучасні правові виклики та регуляторні тенденції. Використання штучного інтелекту в аналізі даних допомагає розуміти складні юридичні документи та створювати правове прогнозування, що розвиває аналітичні здібності здобувачів [7, с. 38–39].

Попри вищевказані досягнення, цифрова трансформація освіти у сфері фінансового права пов'язана з низкою викликів. Однією з найважливіших проблем є цифрова нерівність, що стосується наявності чи відсутності доступу осіб до цифрових ресурсів. Так, здобувачі із соціально незахищених верств населення можуть не мати постійного доступу до Інтернету або необхідних пристроїв, що обмежує їхню здатність повноцінно брати участь у цифрових заняттях. Крім цього, рівень цифрової грамотності серед здобувачів і педагогів різний, а отже, необхідне розроблення комплексних освітніх програм для забезпечення ефективного використання технологій.

Для освітян адаптація до цифрової трансформації вимагає зміни методик викладання. Традиційні лекційні підходи мають бути замінені або доповнені інтерактивними та технологічними методами. Цей перехід потребує часу, зусиль і безперервного професійного розвитку. Ефективність онлайн-оцінювання та іспитів також викликає стурбованість, оскільки забезпечення академічної доброчесності в цифровому середовищі може бути складним завданням. З огляду на це ЗВО мають впровадити ефективні рішення для моніторингу та перевірки, щоби підтримувати довіру до такого методу оцінювання [15, с. 199–200]. З іншого боку, цифрова трансформація створює численні можливості для учасників освітнього процесу. Для викладачів вона забезпечує більшу гнучкість під час розроблення курсів, що дає змогу їм адаптувати контент відповідно до потреб

і вподобань здобувачів. Удосконалені інструменти аналітики допомагають відстежувати прогрес здобувачів вищої освіти і визначати сфери, де потрібна додаткова підтримка. Водночас цифрове навчання забезпечує здобувачам більшу доступність, персоналізований навчальний досвід та доступ до найбільш сучасних юридичних технологій.

У табл. 1 узагальнено основні аспекти цифрової трансформації викладання курсу з фінансового права.

Одним із головних напрямків модернізації освіти у сфері фінансового права є інтеграція цифрових технологій в освітні програми. Цифрові інструменти дозволяють викладачам представляти складні правові та фінансові категорії за допомогою інтерактивних симуляцій, цифрових кейсів та віртуальних судових засідань. Оцифрування освітніх матеріалів полегшує дистанційне навчання, розширюючи доступ до курсів з фінансового права для здобувачів з усього світу. Використання аналітики великих даних в освіті дає можливість практичного застосування принципів фінансового права через аналіз законодавчих тенденцій, динаміки ринку та регуляторних змін у реальному часі.

Використання штучного інтелекту – важливий трансформаційний чинник у юридичній освіті. Платформи на основі штучного інтелекту дають змогу як здобувачам, так і викладачам вивчати складні правові механізми, забезпечуючи автоматизований правовий пошук, аналіз документів та прогнозне моделювання фінансового регулювання. Інтелектуальні системи репетиторства можуть запропонувати персоналізований досвід навчання, адаптуючи освітній контент до індивідуальних потреб здобувачів. Чат-боти з ШІ та віртуальні асистенти покращують освітній процес, надаючи миттєві відповіді на юридичні запити і проводячи здобувачів через складні кейси з адаптивними механізмами зворотного зв'язку.

Технологія блокчейн також виявила значний освітній потенціал у сфері фінансового права. Гарантуючи автентичність і безпеку академічних записів, блокчейн-додатки сприяють підвищенню довіри до процесів сертифікації. Смартконтракти та децентралізовані фінансові інструменти можуть бути інтегровані в навчальну роботу, що

дозволяє вивчати правові наслідки нових фінансових технологій у контрольованому освітньому середовищі. Сховища юридичних прецедентів і нормативно-правових актів на основі блокчейну можуть полегшити дослідження та порівняльний аналіз, що дає змогу здобувачам більш ефективно працювати з реальними прикладами [4].

Впровадження віртуальної й доповненої реальності (VR/AR) в освітній процес з фінансового права підвищує рівень активності та знань. Віртуальні зали судових засідань та симуляції дотримання нормативних вимог дозволяють здобувачам зануритися в реальні юридичні сценарії, долаючи відстань між теорією та практикою. Таке освітнє середовище сприяє практичному навчанню, відтворюючи складні фінансові спори, дії регуляторних органів та процеси розроблення законодавства.

У контексті вищевказаних досягнень важливо удосконалити нормативно-правову базу, що регулює діяльність освітніх установ, відповідно до нових умов навчання. Адаптація стандартів акредитації та освітніх програм має відображати інтеграцію цифрових інструментів та інструментів, керованих ШІ, в юридичну освіту. До того ж, оновлення законодавства має враховувати етичні аспекти та питання захисту даних, пов'язані із застосуванням технологій ШІ та блокчейну в академічних колах. Установи, відповідальні за юридичну освіту, мають співпрацювати з фінансовими регуляторами та технологічними експертами для розроблення політики, яка забезпечить відповідальне та ефективне використання інноваційних освітніх методів.

У табл. 2 окреслено основні аспекти технологічних інновацій в освітньому процесі у сфері фінансового права, а також розкрито особливості їх застосування та переваги.

Оскільки технологічний прогрес позитивно впливає на вивчення фінансового права в ЗВО, викладачі мають активно впроваджувати нові методики викладання цієї дисципліни. Інтеграція ШІ, блокчейну, аналізу великих даних та інструментів імерсивного навчання надає можливість безпрецедентно підвищити якість та доступність освіти у сфері фінансового права. Майбутні ініціативи мають бути спрямовані на постійне вдосконалення цих підходів, що забезпечить підготовку фахівців

Таблиця 1 – Головні аспекти цифрової трансформації викладання курсу з фінансового права

Аспекти	Характеристика
Онлайн-курси	Забезпечують гнучкі можливості навчання та доступ до якісної освіти в усьому світі.
Інтерактивні платформи	Сприяють обговоренню, співпраці та залученню до концепцій фінансового права в режимі реального часу.
Імітаційні моделі	Практичний досвід за допомогою імітаційних судових процесів, вправ на дотримання регуляторних вимог та вирішення спорів.
Аналітика великих даних	Поглиблення знань про фінансове регулювання та правові тенденції за допомогою аналізу даних на основі інсайтів.

Джерело: сформовано авторами на основі [7; 9]

Таблиця 2 – Технологічні інновації: використання та переваги у сфері фінансового права

Технологічні інновації	Застосування у процесі викладання фінансового права	Переваги
Штучний інтелект	Правові дослідження на основі ШІ, інтелектуальне навчання, прогнозне моделювання.	Персоналізоване навчання, розширені дослідницькі можливості, правовий аналіз у режимі реального часу.
Блокчейн	Безпечна сертифікація, симуляції смарт-контрактів, перевірка юридичних документів.	Покращення безпеки записів, практичний досвід роботи з децентралізованими фінансами, підвищення довіри.
Аналітика великих даних	Аналіз ринкових тенденцій, відстеження відповідності нормативним вимогам, оцінювання фінансових ризиків.	Прийняття рішень на основі даних, покращення передбачення регуляторних змін, удосконалення аналітичних навичок
Віртуальна та доповнена реальність	Віртуальні зали судових засідань, регуляторні симуляції, інтерактивні кейси.	Навчання на досвіді, підвищення залученості, розвиток практичних навичок.
Цифрові освітні платформи	Модулі дистанційного навчання, інтерактивні репозиторії судових справ, інструменти для спільної діяльності.	Розширений доступ, гнучкі варіанти навчання, академічна підтримка в режимі реального часу.

Джерело: сформовано на основі [1; 6]

у галузі права, здатних орієнтуватися в складних питаннях фінансового регулювання в цифрову епоху. Водночас постійний діалог між академічними установами, регуляторними органами та розробниками технологій матиме вирішальне значення для формування інноваційної та юридично обґрунтованої освітньої системи.

Висновки. У процесі дослідження встановлено, що цифрова трансформація освітнього процесу у сфері фінансового права в Україні є незворотним явищем, яке створює як нові можливості, так і значні виклики. Аналіз сучасного стану освіти показав, що впровадження цифрових технологій відбувається нерівномірно, а рівень цифрової компетентності викладачів і здобувачів потребує підвищення. Основними бар'єрами є недостатня

технічна оснащеність закладів освіти, опір традиційним методам викладання, а також відсутність єдиних стандартів щодо цифрових підходів у викладанні фінансового права.

Для ефективної інтеграції цифрових технологій у навчальний процес необхідно вдосконалити методики викладання, розширити доступ до сучасних навчальних платформ та запровадити систематичне підвищення кваліфікації викладачів. Крім того, важливо розвивати цифрову грамотність здобувачів освіти, що сприятиме їхній конкурентоспроможності на ринку праці. Подальші наукові дослідження можуть бути спрямовані на розроблення оптимальних цифрових інструментів для викладання фінансового права та оцінювання їхнього впливу на якість освітнього процесу.

Література:

- Бай С., Калініченко О. Інноваційна інфраструктура підготовки кадрів для зовнішньої торгівлі: адаптація європейського досвіду. *Foreign trade: economics, finance, law*. 2023. № 128 (3). С. 92–106.
- Барабаш О. О. Співвідношення юридичної науки, освіти і практики: пошук балансу між фундаментальною юридичною підготовкою та практичними навичками. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Ужгород, 2024. № 82 (1). С. 11–18.
- Берестень А. Європейська інтеграція України як чинник трансформації юридичної практики (теоретико-правовий аспект). *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія : Право*. Харків, 2023. № 35. С. 8–14.
- Головка Д. Цифрова трансформація у сфері освіти: виклики та можливості для підготовки кваліфікованих кадрів. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 1 (17). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737766/> (дата звернення: 10.02.2025).
- Гулай О., Кабак В. Цифрові інструменти GOOGLE як засіб удосконалення освітнього процесу в закладах вищої освіти. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2022. № 2. С. 14–21.
- Коваль А. Діджиталізація публічного управління в сфері освіти: європейський та вітчизняний досвід. *Наукові перспективи*. 2021. № 10 (16). С. 87–97.
- Козій Н., Мельничук Г. Штучний інтелект як інноваційна технологія в освітньому процесі підготовки фахівців у сфері фінансів. *Збірник наукових праць Державного податкового університету*. 2024. № 1. С. 34–41.
- Костюченко О. Є. Практико-орієнтоване навчання як інструмент розвитку юридичної освіти в Україні. *Нове українське право*. 2021. № 4. С. 138–143.
- Максимюк О. Д., Грекул-Ковалик Т. А. Особливості діджиталізації юридичної освіти. *Нове українське право*. 2023. № 2. С. 128–133. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2023.2.17>

10. Маньгора В. В. Розвиток дистанційної юридичної освіти на сучасному етапі в Україні. *Інформація і право*. 2022. № 2 (41). С. 138–148.
11. Мельниченко С. Г. Дослідження сучасного стану, проблем та перспектив впровадження цілей сталого розвитку в освітній процес в Україні. Ціннісно-орієнтований підхід в освіті і виклики євроінтеграції: матеріали III Всеукр. наук.-метод. конф. з міжнародною участю (Суми, 18 черв. 2022 р.). Суми : Сумський державний університет, 2022. С. 143–146.
12. Мірошниченко М. І. До питання навчання та виховання національно орієнтованої правової еліти в національних університетах України. *Альманах права*. 2022. № 13. С. 136–140. URL: <https://surl.li/yzrqaj> (дата звернення: 08.02.2025)
13. Новіков М. М., Васта В. В. Щодо інноваційного та науково-метричного викладання юридичних дисциплін за мультимедійними технологіями. *Юридичний бюлетень*. 2022. № 24. С. 205–214.
14. Сілкова О., Макаренко О., Макаренко В. Інтеграції вищої освіти України у міжнародний освітній простір шляхом цифровізації в умовах військового стану. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 1 (7). С. 610–621.
15. Терепищій С. Медіаграмотність в епоху штучного інтелекту: інтеграція інструментів і методів штучного інтелекту в сучасні педагогічні підходи. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. № 4 (60). С. 195–202.
16. Li M. Adapting legal education for the changing landscape of regional emerging economies: A dynamic framework for law majors. *Journal of the Knowledge Economy*. 2023. Vol. 15. P. 10227–10256.

References:

1. Bai S., Kalinichenko O. (2023) Innovatsijna infrastruktura pidgotovky kadriv dlia zovnishnoi torhivli: adaptatsiia yevropeiskoho dosvidu [Innovative infrastructure for training personnel in foreign trade: adaptation of European experience]. *Foreign trade: economics, finance, law*, no. 128 (3), pp. 92–106. (in Ukrainian)
2. Barabash O. O. (2024) Spivvidnoshennia yurydychnoi nauky, osvity i praktyky: poshuk balansu mizh fundamentalnoiu yurydychnoiu pidgotovkoiu ta praktychnymy navychkami [Correlation of legal science, education and practice: searching for a balance between fundamental legal training and practical skills]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, no. 82 (1), pp. 11–18. (in Ukrainian)
3. Beresten A. (2023) Yevropeiska intehratsiia Ukrainy yak chynnyk transformatsii yurydychnoi praktyky (teoretyko-pravovyi aspekt) [European integration of Ukraine as a factor in the transformation of legal practice (theoretical and legal aspect)]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriya: Pravo – Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Law*, no. 35, pp. 8–14. (in Ukrainian)
4. Holovko D. (2023) Tsyfrova transformatsiia u sferi osvity: vyklyky ta mozhlyvosti dlia pidgotovky kvalifikovanykh kadriv [Digital transformation in education: challenges and opportunities for training qualified personnel]. *Aktualni pytannia u suchasni nauki – Topical issues in modern science*, no. 1 (17). Available at: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737766/> (accessed: 10.02.2025)
5. Hulai O., Kabak V. (2022) Tsyfrovi instrumenty GOOGLE yak zasib udoskonalennia osvitnoho protsesu v zakladakh vyshchoi osvity [Google digital tools as a means of improving the educational process in higher education institutions]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Seriya: Pedahohika – Scientific Notes of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. Series: Pedagogy*, no. 2, pp. 14–21. DOI: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.22.2.2>
6. Koval A. (2021) Didzhytalizatsiia publicnoho upravlinnia v sferi osvity: yevropeyskyi ta vitchyzniani dosvid [Digitalization of public administration in the field of education: European and domestic experience]. *Naukovi perspektivy – Scientific perspectives*, no. 10 (16), pp. 87–97. (in Ukrainian)
7. Kozii N., Melnychuk H. (2024) Shtuchnyi intelekt yak innovatsiina tekhnolohiia v osvitnomu protsesi pidgotovky fakhivtsiv u sferi finansiv [Artificial intelligence as an innovative technology in the educational process of training specialists in the field of finance]. *Zbirnyk naukovykh prats Derzhavnoho podatkovoho universytetu – Collection of scientific papers of the State Tax University*, no. 1, pp. 34–41. (in Ukrainian)
8. Kostyuchenko O. Ye. (2021) Praktyko-orientovane navchannia yak instrument rozvytku yurydychnoi osvity v Ukraini [Practice-oriented learning as a tool for the development of legal education in Ukraine]. *Nove ukrainske pravo – New Ukrainian law*, no. 4, pp. 138–143. (in Ukrainian)
9. Maksymiuk O. D., Hrekul-Kovalyk T. A. (2023) Osoblyvosti didzhytalizatsii yurydychnoi osvity [Features of digitalization of legal education]. *Nove ukrainske pravo – New Ukrainian law*, no. 2, pp. 128–133. (in Ukrainian)
10. Manhora V. V. (2022) Rozvytok dystantsiinoi yurydychnoi osvity na suchasnomu etapi v Ukraini [Development of distance legal education at the present stage in Ukraine]. *Informatsiia i pravo – Information and law*, no. 2 (41), pp. 138–148. (in Ukrainian)
11. Melnychenko S. H. (2022) Doslidzhennia suchasnoho stanu, problem ta perspektiv vprovadzhennia tsilei staloho rozvytku v osvitni protses v Ukraini [Research of the current state, problems, and prospects for implementing sustainable development goals in the educational process in Ukraine]. Tsinnisno-orientovanyi pidkhid v osviti i vyklyky yevrointehratsii: materialy III Vseukrainskoi naukovo-metodychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu (Sumy, 18 June 2022). Sumy: Sumy State University, pp. 143–146. (in Ukrainian)
12. Miroshnychenko M. I. (2022) Do pytannia navchannia ta vykhovannia natsionalno orientovanoi pravovoi elity v natsionalnykh universytetakh Ukrainy [On the issue of education and upbringing of the nationally oriented legal elite in Ukrainian national universities]. *Almanakh prava – Almanac of Law*, no. 13, pp. 136–140. Available at: <https://surl.li/yzrqaj> (accessed: 08.02.2025)

13. Novikov M. M., Vasta V. V. (2022) Shchodo innovatsiinoho ta naukovo-metrychnoho vykladannia yurydychnykh dystsyplin za multymediinymy tekhnolohiiamy [On innovative and scientometric teaching of legal disciplines using multimedia technologies]. *Yurydychnyi biuleten – Legal bulletin*, no. 24, pp. 205–214. (in Ukrainian)
14. Silkova O., Makarenko O., Makarenko V. (2023) Intehratsiia vyshchoi osvity Ukrainy u mizhnarodnyi osvitnii prostir shliakhom tsyfrovizatsii v umovakh viiskovoho stanu [Integration of higher education in Ukraine into the international educational space through digitalization under martial law conditions]. *Visnyk nauky ta osvity – Bulletin of science and education*, no. 1 (7), pp. 610–621. (in Ukrainian)
15. Terepyshchyi S. (2023) Mediahrmotnist v epokhu shtuchnoho intelektu: intehratsiia instrumentiv i metodiv shtuchnoho intelektu v suchasni pedahohichni pidkhody [Media literacy in the era of artificial intelligence: integration of AI tools and methods into modern pedagogical approaches]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Topical issues of the humanities*, no. 4 (60), pp. 195–202. (in Ukrainian)
16. Li M. (2023) Adapting legal education for the changing landscape of regional emerging economies: A dynamic framework for law majors. *Journal of the Knowledge Economy*, vol. 15, pp. 10227–10256.

Стаття надійшла до редакції: 10.02.2025 р.
